

Odgovori na pogosta vprašanja

Povračilo nadomestila plače iz razloga višje sile in delno povračilo nadomestila plače za začasno čakanje na delo v povezavi s posledicami poplav

Zadnja posodobitev: 25. 8. 2023

1. Kako je z objavo in veljavnostjo zakona, ki je vzpostavil podlago za ukrepa višje sile in začasnega čakanja na delo zaradi poplav avgusta 2023?

Dne 10.08.2023 je bil v Uradnem listu RS, št. 88 (<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2023-01-2599?sop=2023-01-2599>) objavljen Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o odpravi posledic naravnih nesreč (ZOPNN-F), ki je stopil v veljavo dne 11.08.2023.

2. Kdaj mora delodajalec vložiti vlogo za uveljavljanje povračila plače zaradi višje sile in kdaj zaradi uveljavljanje povračila zaradi začasnega čakanja na delo?

Višja sila: Delodajalec uveljavi pravico do povračila izplačanih nadomestil plače z vlogo, ki jo vloži v elektronski obliki pri Zavodu v 15 dneh od uveljavitve ZOPNN-F, ko delodajalec uveljavlja pravico do povračila izplačanih nadomestil plače za čas pred uveljavitvijo tega zakona, oziroma v 15 dneh od začetka odsotnosti delavca zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče.

Začasno čakanje na delo: Delodajalec uveljavi pravico do delnega povračila nadomestila plače za delavce, ki jih je napotil na začasno čakanje na delo z vlogo, ki jo vloži v elektronski obliki pri Zavodu v 15 dneh od napotitve delavca na začasno čakanje na delo. Če je delodajalec napotil delavce na začasno čakanje na delo že pred uveljavitvijo ZOPNN-F, lahko vloži vlogo za delno povračilo nadomestila plače v 15 dneh od uveljavitve tega zakona.

Pomembno: Glede na dejstvo, da je ZOPNN-F stopil v veljavo dne 11.08.2023, mora delodajalec, ki uveljavlja povračilo nadomestila plače za delavce, ki so bili odsotni z dela (zaradi višje sile ali napotitve na začasno čakanje na delo), vložiti vlogo pri zavodu najkasneje do vključno dne 28.08.2023.

3. Kje je moč preveriti ali je določeni delodajalec neposredni ali posredni uporabnik proračuna Republike Slovenije oziroma proračuna občine?

Navedeno je moč preveriti na naslednji povezavi: <https://storitve.ujp.gov.si/dostop/irpu/>.

Več informacij glede proračunskih uporabnikov je moč najti na naslednji povezavi: <https://www.gov.si/teme/register-proracunskih-uporabnikov/>.

4. Kako lahko delodajalec vloži vlogo po ZOPNN-F, v kolikor nima matične številke (MŠ) in se ne more registrirati na portalu Zavoda za delodajalce?

Delodajalci, ki zaposlujejo delavce in nimajo matične številke (npr. kmetje idr.), se na Portalu za delodajalce ne morejo registrirati. V skladu z ustaljeno prakso, takšne delodajalce prosimo, da se obrnejo na naš Kontaktni center, kjer delodajalcem pomagajo pri vložitvi vloge (<https://www.ess.gov.si/o-zrsz/kontaktni-center/>). Prav tako se lahko delodajalci obrnejo tudi na pisarne za delodajalce na posamezni območni enoti Zavoda (<https://www.ess.gov.si/delodajalci/iskanje-novih-sodelavcev/pomoc-pri-iskanju-kandidatov/>).

5. Ali lahko delodajalec sam napiše izjavo za delavce na višji sili?

V skladu z ZOPNN-F je potrebna izjava vsakega delavca, iz katere izhaja obstoj okoliščin, ki so vplivale na nastanek višje sile, se pravi, da mora izjavo izpolniti delavec sam, saj so razlogi za višjo silo razlogi na strani delavca.

ZOPNN-F ne predpisuje oblike izjave, vendar pa mora delodajalec v primeru uveljavljanja povračila nadomestila plače, vlogi priložiti izjavo delavca, iz katere izhajajo podatki delavca, na katerega se nanaša, obstoj okoliščin, ki vplivajo oz. so vplivale na nastanek višje sile ter začetek nastanka razlogov za višjo silo. Zavod bo pri obravnavi vlog preverjal vsebino izjave.

Kot odsotnost zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče v skladu s prejšnjim odstavkom se šteje nezmožnost prihoda na delo, nezmožnost opravljanja dela zaradi opravljanja nujnih ravnanj odpravljanja škode ali opravljanja nujnih ravnanj za zavarovanje življenja ali zdravja ljudi in živali ter odvratanje in preprečevanje škode ali druge okoliščine nezmožnosti opravljanja dela zaradi posledic naravne nesreče.

Delavec mora v primeru odsotnosti z dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče najpozneje v treh delovnih dneh od uveljavitve tega zakona ali v treh delovnih dneh od nastanka tega razloga o vseh okoliščinah, ki vplivajo na nastanek višje sile, obvestiti delodajalca. Če je delavec o okoliščinah višje sile pred uveljavitvijo tega zakona obvestil delodajalca v skladu s splošno dolžnostjo obveščanja v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja, se šteje, da je svojo dolžnost obveščanja iz prejšnjega stavka že izpolnil.

6. Ali lahko delavci v času začasnega čakanja na delo čistijo oz. odpravljajo posledice poplav v istem podjetju?

Delodajalec ima na podlagi veljavne ureditve v ZDR-1 možnost, da v primerih naravnih ali drugih nesreč, če se taka nesreča pričakuje ali v drugih izjemnih okoliščinah, ko je ogroženo življenje in zdravje ljudi ali premoženje delodajalca, odredi delavcu obveznost opravljanja drugega dela in se lahko vrsta ali kraj opravljanja dela, določenega s pogodbo o zaposlitvi, začasno spremenita tudi brez soglasja delavca, vendar le, dokler trajajo takšne okoliščine (169. člen ZDR-1). Upošteva se navedeno lahko torej delodajalec v primeru, ko so zaradi posledic naravne nesreče poplave izpolnjeni pogoji po 169. členu ZDR-1, tj. tudi v primeru, ko je potrebno pri delodajalcu odpravljati škodo, ki je posledica naravne nesreče, delavcem na tej podlagi začasno odredi opravljanje dela, kar pomeni, da bodo delavci neposredno pomagali odpravljati škodo pri delodajalcu (namesto opravljanje vrste dela, za katerega so sklenili pogodbo o zaposlitvi). Delavci v takšnem primeru niso odsotni z dela in jim posledično ne pripada nadomestilo plače, ampak opravljajo delo, za opravljeno delo pa jim pripada plača in vsa povračila stroškov v zvezi z delom.

Glede na medijsko dostopne informacije se predvideva, da bo sprejet interventni zakon, ki bo vseboval tudi določene ukrepe, ki se bodo nanašali na delavce, ki so pri delodajalcu odpravljali posledice poplav.

7. Ali je možno uveljavljanje povračila nadomestila plače za višjo silo v primeru oziroma v času, ko so delavci na izrednem dopustu?

Glede višje sile in izrednega dopusta je treba slediti določbam glede višje sile iz ZDR-1. Delavci, ki iz razlogov naravne nesreče poplave ne morejo opravljati dela, so upravičeno odsotni z dela iz razloga višje sile. Če pa delavec koristi izredni dopust ne more v istem času koristiti tudi višje sile, saj gre za dva različna instituta.

8. Kakšno obdobje je potrebno navesti glede obdobje trajanja višje sile ali čakanja? Ali se lahko navede obdobje za čas, ki ga predvidevamo (mesec ali dva) oz. najdlje do 31.10.2023 oz. 31.12. 2023 in se v primeru, da se pred navedenim obdobjem zaključi, zahtevek izstavi za dejansko obdobje?

Določbe ZOPNN-F predvidevajo, da lahko delodajalec napoti posameznega delavca na začasno čakanje na delo največ za obdobje od 3. avgusta 2023 do 31. oktobra 2023 (obstaja tudi možnost podaljšanja ukrepa na podlagi Sklepa Vlade RS). Pri višji sili pa se opredeljuje veljavnost ukrepa za čas od 3. avgusta 2023 do 31. decembra 2023.

Delodajalec napoti delavca na začasno čakanje na delo za obdobje, v katerem mu ne more zagotavljati dela oz. najkasneje do 31.10.2023. V vlogi, ki jo odda pri Zavodu označi predviden datum zaključka

Pri višji sili pa dokler traja razlog višje sile oz. najkasneje do 31.12.2023, pri čemer pri višji sili navedba končnega datuma na vlogi ni obvezna.

V vsakem primeru pa DD izstavi zahtevek za povračilo nadomestila izplačane plače za dejansko obdobje odsotnosti zaradi določenega ukrepa ob upoštevanju drugih zakonskih pogojev iz ZOPNN-F.

9. Ali lahko delodajalec uveljavlja nadomestilo plače za višjo silo tudi, če so delavci par ur delali, ostali del delovnega časa pa so zapustili delovno mesto iz razloga višje sile (op. predvsem na dan 4.8.2023, ko so zapustili delovno mesto zaradi poplav in plazov).

Da. Za opravljeno delo je delavec upravičen do plačila za delo, preostanek delovne obveznosti pa je odsoten zaradi višje sile in posledično do nadomestila plače.

10. Ali lahko uveljavlja ukrep delnega povračila nadomestila plače za delavce napotene na začasno čakanje na delo tudi delodajalec, ki je bil posredno prizadet zaradi poplav?

V skladu z ZOPNNF lahko uveljavlja pravico do delnega povračila nadomestila plače delavcem na začasnem čakanju na delo delodajalec, ki delavcem začasno ne more zagotavljati dela zaradi posledic poplav.

To velja tudi za primere, ko delodajalci niso bili neposredno prizadeti zaradi poplav, so pa npr. zaradi prekinjenih dobavnih oziroma nabavnih verig izgubili naročnika.

11. Ali lahko delodajalec kot ustrezno izjavo delavca glede obstoja okoliščin višje sile upošteva tudi SMS delavca?

ZOPNN-F ne predpisuje oblike izjave, vendar pa mora delodajalec v primeru uveljavljanja povračila nadomestila plače, vlogi priložiti izjavo delavca, iz katere izhajajo podatki delavca, na katerega se nanaša, obstoj okoliščin, ki vplivajo oz. so vplivale na nastanek višje sile ter začetek nastanka razlogov za višjo silo.

Zavod bo pri obravnavi vlog preverjal vsebino izjave. V kolikor je izjava pomanjkljiva oz. nejasna, Zavod v takih primerih pozove delodajalca na dopolnitev vloge.

V skladu z ZOPNN-F mora delavec v primeru odsotnosti z dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče najpozneje v treh delovnih dneh od uveljavitve ZOPNN-F ali v treh delovnih dneh od nastanka tega razloga o vseh okoliščinah, ki vplivajo na nastanek višje sile, obvestiti delodajalca. Če je delavec o okoliščinah višje sile pred uveljavitvijo tega zakona obvestil delodajalca v skladu s splošno dolžnostjo obveščanja v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja, se šteje, da je svojo dolžnost obveščanja iz prejšnjega stavka že izpolnil.

12. Kakšno dokazilo mora delavec, ki ne more opravljati dela zaradi višje sile zaradi posledic poplav iz avgusta 2023, dostaviti delodajalcu?

ZOPNN-F ne predpisuje oblike izjave, vendar pa mora delodajalec v primeru uveljavljanja povračila nadomestila plače, vlogi priložiti izjavo delavca, iz katere izhajajo podatki delavca, na katerega se nanaša, obstoj okoliščin, ki vplivajo oz. so vplivale na nastanek višje sile ter začetek nastanka razlogov za višjo silo. Zavod bo pri obravnavi vlog preverjal vsebino izjave.

V skladu z ZOPNN-F mora delavec v primeru odsotnosti z dela zaradi višje sile zaradi posledic naravne nesreče najpozneje v treh delovnih dneh od uveljavitve ZOPNN-F ali v treh delovnih dneh od nastanka tega razloga o vseh okoliščinah, ki vplivajo na nastanek višje sile, obvestiti delodajalca. Če je delavec o okoliščinah višje sile pred uveljavitvijo tega zakona obvestil delodajalca v skladu s splošno dolžnostjo obveščanja v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja, se šteje, da je svojo dolžnost obveščanja iz prejšnjega stavka že izpolnil.

13. Kako je z uveljavljanjem pravice delodajalca do povračila nadomestil plače v primeru, ko delodajalec zaradi višje sile poplav ni mogel zagotoviti varnega dela delavcem?

Razlog za višjo silo je na strani delavca, saj je v skladu z ZOPNN-F potrebna izjava delavca, iz katere izhaja obstoj okoliščin, ki so vplivale na nastanek višje sile.

V kolikor pa obstajajo razlogi na strani delodajalca, in sicer da zaradi (posledic) poplav delodajalec ni mogel zagotavljati dela delavcem, pa lahko delodajalec delavce napoti na začasno čakanje na delo in ob upoštevanju drugih pogojev po ZOPNN-F uveljavlja delno povračilo nadomestila plače za delavce, ki jih je napotil na začasno čakanje na delo.

14. Ali lahko delodajalec napoti delavca, ki je zaposlen za določen čas, na začasno čakanje na delo in uveljavlja delno povračilo nadomestila plače po ZOPNN-F?

Delodajalec lahko uveljavlja ukrep začasnega čakanja na delo za delavca, ki je bil zaposlen za določen čas in ki je bil napoten na začasno čakanje na delo, v kolikor izpolnjuje druge zakonske pogoje skladno z ZOPNN-F.

15. V podjetju bi želeli napotiti na čakanje zaposlene na način, da se za en mesec napotijo na čakanje eni, drug mesec drugi. Pri napotitvi nekaterih je že v napotitvi na čakanje opredeljeno na katere dni bo zaposleni vseeno delal (zaradi potreb procesa dela je potrebna prisotnost 1x tedensko), pri čemer je število delovnih dni, ko bo delavec delal, omejeno na 7/mesec. Ali je takšna napotitev v redu za namene povračila nadomestila plače zaradi čakanja?

Delodajalec napoti delavce na začasno čakanje na delo v skladu s potrebami delovnega procesa. V odredbi o napotitvi lahko delodajalec določi posamezne dneve oz. obdobja začasnega čakanja na delo.

Glede na navedeno delodajalec lahko napoti delavce na način, da je en mesec napoteni na začasno čakanje na delo ena skupina delavcev in drugi mesec druga skupina delavcev. Prav tako ni ovire, da bi delodajalec določil v odredbi o napotitvi na začasno čakanje na delo na način, da delavec en dan na teden dela, ostale dni pa je na začasnem čakanju na delo.

16. Kako se kot delodajalec odločim ali gre za višjo silo ali za čakanje na delo?

V kolikor gre za razlog na strani delavca, da ni mogel priti na delo zaradi poplav, plazov, neprevozne ceste idr., gre za razlog višje sile.

V kolikor pa gre za razlog na strani delodajalca, da zaradi posledic poplav ne more zagotavljati dela, pa gre za možnost napotitve delavca na začasno čakanje na delo.

Odločitev je na strani delodajalca ob upoštevanju vseh okoliščin.

17. Ali lahko delodajalci naknadno pri dopolnjevanju vloge dodajajo delavce, za katere uveljavljajo ukrep?

V skladu z ZOPNN-F mora delodajalec vložiti vlogo za uveljavljanje povračila nadomestila plače za čas začasnega čakanja na delo ali odsotnosti delavca zaradi višje sile v 15 dneh od začetka odsotnosti delavca oziroma v 15 dneh od uveljavitve zakona, v kolikor je bil delavec odsoten že pred uveljavitvijo zakona (11.8.2023)

Vlogi mora delodajalec priložiti dokazilo o napotitvi delavca na začasno čakanje na delo ali izjavo delavca o obstoju okoliščin višje sile.

V kolikor delodajalec vlogi ni priložil navedenih prilog, bo Zavod delodajalca v skladu z določbami Zakona o splošnem upravnem postopku (nepopolna ali nerazumljiva vloga) pisno pozval na odpravo pomanjkljivosti.

Pri obravnavi vloge Zavod preveri za vsakega delavca navedenega na vlogi, ali je bila vloga vložena v 15 dneh od napotitve delavca na začasno čakanje na delo ali odsotnosti z dela zaradi višje sile.

V kolikor bi delodajalec želel uveljavljati **ukrep za delavce, ki jih ni navedel na prvotno vloženi vlogi** (v nadaljevanju novi delavci), lahko delodajalec:

- vloži novo vlogo ali
- razširi prejšnjo vlogo, pri čemer se glede pravočasnosti oddaje vloge (15 dni od odsotnosti ali napotitve delavca) za nove delavce upošteva datum oziroma dan, ko je delodajalec razširil vlogo.

18. Ali lahko delodajalci v primeru, ko se že pri vlogi priložili odredbe o napotitve oz. izjave delavcev, spreminjajo datume napotitve oz. odsotnosti. če so se zmotili?

Odredba o napotitvi delavca na začasno čakanje na delo mora ustrezati dejanskemu stanju za dni, ko je bil delavec dejansko odsoten, torej ko je delodajalec delavca napotil na čakanje na delo in menimo, da je naknadno ni mogoče popravljati, saj je bila takšna odredba vročena delavcu in je na datum odreditve vezana presoja pravočasnosti vloge.